

ZIŅOJUMS PAR MĀCĪBU VIZĪTI UZ VĪNI

PAR AUSTRIJAS DUĀLĀS PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS SISTĒMU
NO 2015.GADA 15.-19.FEBRUĀRIM¹

1. VIZĪTES MĒRĶIS

Iepazīties ar Austrijas duālo profesionālās izglītības sistēmu, it īpaši ar sociālo partneru un darba devēju lomu mācekļības sistēmas nodrošināšanā.

2. VIZĪTES DALĪBNIEKI

Vizītē piedalījās: Anita Līce, Andris Sekacis, Monika Jurjāne, Ivars Pēkainis, Jānis Nipers, Ieva Bečere, Santa Graikste, Ruta Porniece, Danukas Arlauskas, Vaidotas Levickis.

Ziņojuma autors: Anita Līce sadarbībā ar vizītes dalībniekiem.

3. VIZĪTES ORGANIZATORS

Vizīti Vīnē organizēja LDDK sadarbības partneris – Ibw, kas ir profesionālās izglītības pētniecības un attīstības centrs, ko 1975.gadā izveidoja divas nacionālās darba devēju organizācijas: Austrijas Federālā Ekonomikas kamera (WKO) un Austrijas Industriju federācija (IV). Ibw nodarbojas ar profesionālās izglītības (turpmāk – PI) pētniecību, sniedz priekšlikumus normatīvajam regulējumam, kā arī piedalās kvalifikācijas prasību izstrādē (Ibw koordinē procesu un veic izpēti, organizē darba grupas, pieaicinot darba devēju un arodbiedrību pārstāvjus). Ibw ir 25 darbinieki.

Ibw klientu starpā ir Izglītības ministrija, Ekonomikas ministrija, Labklājības ministrija, Nodarbinātības dienests, sociālie partneri, Kameras no visām 9 federālajām zemēm. Ibw pētījumu tēmas: mācekļība, izglītības sistēma, augstākā izglītība, mūžizglītība, darba tirgu (aptaujas par nepieciešamām profesijām), starptautiskie salīdzinājumi, karjeras atbalsta instrumentu izstrāde, piemēram, karjeras izvēles atbalsta instrumentus, atbalstu uzņēmumiem mācekļu atrašanā, uzņēmumu labās prakses konkursus, informatīvos materiālus par ekonomiku skolām.

4. VIZĪTES LAIKĀ GŪTĀ INFORMĀCIJA

4.1. TIKŠANĀS AR IBW PĀRSTĀVJIEM

PAR AUSTRIJU

Austrijā ir 8.6 miljoni iedzīvotāju, kas patstāvīgi pieaug migrācijas dēļ, savukārt jauniešu skaits samazinās, tostarp arī mācekļu skaits. Vīnē dzīvo 1.7 miljoni iedzīvotāju. Austrija aizņem 84 tūkstošus lielu platību (130% no Latvijas teritorijas). Austrijā ir 9 federālās valdības, kas ir iesaistītas arī izglītības nodrošināšanā. Vidējais bezdarbs Austrijā (2014) 4.3% (ES vidējais – 10.8), jauniešu bezdarbs (līdz 25

¹ Erasmus+ stratēģiskās partnerības projekta „Kvalitatīvas prakses darba tirgum” ietvaros (angļu valodā - „VET for employment”) (AGREEMENT No 2014-1-LV01-KA202-000522 – Pn11)

g.v. – 9.2%, kamēr ES vidējais – 23.4%). Iemesls – spēcīga PI sistēma un mācīšanās garantija jauniešiem, kas ir ieviesta jau vairākus gadus atpakaļ. Tās būtība – ja jauniešs pats neatrod mācekļa vietu, tad ar Nodarbinātības aģentūras palīdzību viņš/viņa tiek iesaistīts īpaši organizētā praksē ar mērķi iesaistīt mācekļībā īstā uzņēmumā.

PAR MĀCEKLĪBU AUSTRIJĀ

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS SISTĒMA

Austrijā 14 gadu vecumā (pēc obligātās 9 gadu izglītības) jauniešiem jāizvēlas, kur mācīties tālāk – vai tupināt akadēmiskā vidusskolā vai profesionālā skolā (2 vai 3, vai 4 gadus ilgas mācības) vai profesionālajā koledžā (15-19 gadiem). Vēl viena izvēles iespēja jauniešiem ir izvēlēties mācekļību. Ja gadījumā kāds nav pabeidzis 9 klases, tad, lai iesaistītos mācekļībā, vēl ir jāiziet “pirms-profesionālā izglītība” (1 gads).

No visiem jauniešiem gandrīz 80% jauniešu 10. mācību gadā jeb 16 gadu vecumā mācās profesionālajā izglītībā (mācekļībā, profesionālajā skolā vai koledžā):

- 39% izvēlas mācekļību;
- 38% - profesionālo skolu vai koledžu;
- 22% - akadēmisko vidusskolu.

Augstskolā iespējams nokļūt pēc visiem šiem izglītības veidiem. Profesionālajā koledžā tiek apgūta profesija un jau programmas ietvaros tiek kārtoti eksāmeni, kas ļauj iestāties augstskolā. Pēc mācekļības arī ir iespējams kārtot eksāmenu, lai iestātos augstskolā. Daudzas augstākās izglītības iestādes piedāvā sagatavošanās iespējas. Tālākās izglītības iespējas: universitāte, koledža, profesionālā augstākā izglītība (vairāk piemērota profesionālās vidējās izglītības beidzējiem).

Mācekļība = apmācība uzņēmumā (80%)+ daļēja apmācība VET skolā (20%). Kopā ir aptuveni 200 profesiju, kurās jaunieši var izvēlēties mācīties. Mācekļības ilgums:

- 1) 2 gadi (pāris profesijas, piem., skaistumkopšanas speciālists, apģērba ražotājs);
- 2) 3 gadi (lielākā daļa profesiju, piemēram, biroja asistents, mūrnieks);
- 3) 4 gadi (pāris profesijas, piemēram, zobārstniecības tehniķis).

Šobrīd Austrijā mācekļībā piedalās 120 579 jauniešu, no tiem 7.6% - “supra-national” mācekļībā (jauniešu garantijas programmas ietvaros). Tirdzniecības un amatniecības jomā ~ 50 000 jauniešu, rūpniecībā ~15 000, komerczinībās ~ 20 000, tūrisma un atpūtas jomā ~10 000. Ja jauniešiem ir vidējā vispārējā izglītība, tad mācekļības periods tiek samazināts par vienu gadu. Periodu var arī saīsināt, ja jauniešiem ir mācekļības pieredze profesijā.

MĀCEKLĪBAS NORISE

Mācības daļējās slodzes profesionālajā skolā notiek **vai nu visa gada garumā** (vismaz 1 dienu nedēļā) **vai pa blokiem** (līdz 8 nedēļām pēc kārtas divas reizes mācību gadā, ar palikšanu kopmītnēs), **atkarībā no programmas un ģeogrāfiskās uzņēmuma un skolas atrašanās vietas**.

Dažkārt daļējās slodzes profesionālajās skolās tiek **kombinētas vairāku profesiju mācības kopā** (ja netiek savāktas pietiekami lielas grupas).

Dažkārt uzņēmumos ir īpaša vieta, kur tiek uzsākta mācekļu apmācība, un tad pēc sākotnējās apmācības mācekļi tiek iesaistīti citos darbos dažādos uzņēmuma departamentos. Uzņēmumam ir jānodrošina, ka jaunieši drīkst strādāt tikai to, ko viņiem likumdošana atļauj drošības apsvērumu dēļ.

UZŅĒMUMU CERTIFICĒŠANA

leviesta moduļu sistēma. Regulējums nosaka, kurus galvenos moduļus un specializācijas var kombinēt.

Uzņēmumi parasti specializējas uz kāda viena konkrēta moduļa mācīšanu.

Uzņēmums, kas vēlas apmācīt mācekļus, piesakās **Mācekļa birojā** (izveidoti pie WKO), kas **pārbauda uzņēmuma iespējas nodrošināt kvalitatīvas mācības konkrētajam modulim**. Ja uzņēmums nevar nodrošināt pilnu apmācību moduli, tiek slēgts līgums ar citu uzņēmumu (vai uzņēmumiem), kur notiks otra daļa apmācības. Par to var vienoties gan uzņēmumi paši, gan to palīdz koordinēt arī Mācekļības birojs.

DARBAUDZINĀTĀJU APMĀCĪBAS

Darbaudzinātāji uzņēmumos parasti ir uzņēmumu darbinieki, kas ir ieguvuši **“IVET pasniedzēja kvalifikācija”** (IVET trainer qualification), **nokārtojot pasniedzēja eksāmenu vai izejot 40 h apmācību kursu, vai caur kvalifikācijas atzīšanu** (tiem uzņēmumu darbiniekiem, kas ir ieguvuši maģistra grādu attiecīgajā jomā, šie kursi jau ir iekļauti izglītībā, un viņiem ir tiesības mācīt citus automātiski).

Didaktika aizņem mazāk kā pusi no kursu satura. Mācību saturu nosaka Profesionālās izglītības likums (pamatā – ka jāzina likumdošana, jābūt sasaistei ar kvalifikāciju, jābūt didaktikai).

MĀCEKĻA UN DARBAUDZINĀTĀJA ATALGOJUMS

Māceklis saņem atalgojumu, kas saistīts ar vidējās algas apmēru nozarē. Mācekļa algas līmeni nosaka ar koplīgumu palīdzību. Aptuvenais atalgojums: 10-20% no kvalificēta darbinieka vidējās algas par 1.gadu; 20-30% no vidējās algas 3.gadā. Ir speciāls mācekļības līgums. Metāla industrijā aptuvenā alga ir 350 EUR – 1.gadā; 750 EUR – 2.gadā; 1000 EUR – 3.un 4.gadā. Tas ir vienīgais mācekļa ienākums, māceklis nesaņem papildu stipendiju no valsts, tomēr tie ir labi ienākumi, ņemot vērā, ka šajā vecumā mācekļi parasti vēl dzīvo kopā ar vecākiem. **Minimālās algas nosacījums uz mācekļiem neattiecas, jo viņi atrodas mācībās. Tiek slēgts īpašs mācekļības līgums.**

Darbaudzinātājs papildus nesaņem finansējumu no darba devēja par mācekļa apmācību, jo tas tiek veikts tiešā darba pienākumu un noteiktā darba laika ietvaros. Dažkārt tas nozīmē, ka darbaudzinātāja pienākumi uzņēmumā ir saistīti tikai ar mācekļu apmācību.

DARBA DROŠĪBAS MĀCĪŠANA

Darba drošību un veselību māca gan daļējās slodzes profesionālās izglītības skolā (paralēli praktiskajai apmācībai uzņēmumā), gan uzņēmumā. Ibw publicē **“Mācību vadlīnijas” uzņēmumiem**, kur arī iekļauta informācija par darba drošības mācīšanu.

EKSAMINĀCIJA

Gala eksāmens (Final apprenticeship exam (FAE)) sastāv no praktiskās un teorētiskās daļas. Eksāmenu pieņem darba tirgus eksperti. Piemēram, darbaudzinātāji var pieteikties pieņemt eksāmenus citiem mācekļiem.

KVALITĀTES NODROŠINĀŠANA UN KARJERAS ATBALSTS

Mācekļības sistēmas kvalitātes nodrošināšana ir ibw uzmanības centrā. Aktivitātes tiek sadalītas 1) pirms mācekļības (informēšana, karjeras atbalsts, atbalsts vietas atrašanai); 2) mācekļības laikā; 3) pēc mācekļības – kvalifikācijas eksāmens.

Aktivitāšu piemēri pirms mācekļības:

- Jaunu kvalifikāciju var iniciēt uzņēmums vai nozares/profesijas asociācija, vai Ekonomikas ministrija. Ibw īsteno pētījumu, kā kvalifikācijai būtu jāizskatās, un izstrādā "mācīšanas regulējumu" (training regulation). Tas tiek apspriests Konsultatīvajā komitejā, kurā piedalās sociālie partneri un nozares eksperti. Tad Ekonomikas ministrija regulējumu ievieš likumdošanā. Izglītības ministrija – ievieš profesionālajās skolās. Pēc 3 gadiem notiek novērtēšana, ko organizē ibw, intervējot uzņēmumus, mācekļus, skolas.
- Informatīvos materiālus par profesijām nodrošina darba devēju organizācijas, daudzu materiālu izstrādi Ibw pasūta Ekonomikas ministrija. WKO ir savs karjeras atbalsta portāls www.BIC.at, kuram saturu veido Ibw. Profesijas apraksts ietver bildes un video no reāliem uzņēmumiem. Dažkārt **video veido paši jaunieši dažādu konkursu ietvaros** (Latvijā Rīgas Amatniecības vidusskolas audzēkņi ir veidojuši video pēc AHK pasūtījuma 2014.gadā).
- Izglītības ministrija ir pasūtījusi un finansē vadlīniju izstrādi "Kas ir kvalitatīva prakse" dažādām profesijām (šobrīd ir izstrādāts 11 profesijām, kas ir populārākās) . Tās ietver: kā atrast mācekļa vietu, kādas ir izvēles, kā izvēlēties mācekļus, kā veiksmīgi uzsākt mācekļību (kā uzņēmums var labvēlīgi uzņemt jauno mācekli), dažādi didaktiski padomi (piem., par atgriezeniskās saites nodrošināšanu).
- Ibw organizē "Excellency award", kas ir **konkurss par labāko uzņēmumu**, kurā mācīties (finansē EM, organizē Ibw). Konkurss notiek 3 kategorijās: <19 darbinieki, 20-249, >250 darbiniekiem. Uzņēmumi piesakās, aprakstot savu praksi 8-10 jautājumos. Katru gadu ir ap 200 pieteikumu. Ibw to **izmanto kā veidu, lai iegūtu labās prakses piemērus** un ievietotu informāciju iekš karjeras portāla vai mācīšanās regulējumā (kas ir publikācijas, bagātīgas ar ilustrācijām), lai tās "padarītu dzīvas" ar piemēriem, bildēm.
- Attiecībā uz kvalifikācijas eksāmeniem, tiek īstenots EM pasūtīts un finansēts **projekts "Kvalitātes standartu noteikšana mācekļības noslēguma eksāmenam"**, kas risina problēmu, ka dažādās Austrijas provincēs **eksāmena saturs un novērtējums var atšķirties**. Ibw apkopoja dažādus piemērus, analizēja, izstrādāja eksāmenu saturu, organizēja apmācības kvalifikācijas eksaminētājiem. Ibw arī izstrādāja eksaminētāju apmācību saturu.
- Tāpat arī notiek darbs pie iepriekšējās darba pieredzes atzīšanas sistēmas uzlabošanas, kas notiek, kārtojot teorētisko un praktisko eksāmenu. Tiek mēģināts padarīt šo sistēmu vieglāku.

NODARBINĀTĪBA

29% no mācekļiem kļūst par vadītājiem un vadošajiem darbiniekiem, tādēļ tiek uzskatīts, ka mācekļība ir labs pamats karjeras izaugsmei. Bezdarbs pēc mācekļības sasniedz tikai 3.6%.

DARBA DEVĒJU ORGANIZĀCIJAS UN TO LOMA PROFESIONĀLAJĀ IZGLĪTĪBĀ

Austrijas Federālā Ekonomikas kamerā (WKO) uzņēmumu dalība ir obligāta un automātiska², biedru naudas tiek administrētas ar Valsts Ieņēmumu

² Vairāk informācijas:

https://www.wko.at/Content.Node/wir/Austrian_Economic_Chambers_Our_Members.html

dienesta palīdzību. Uzņēmumi vienlaikus ir biedri arī reģionālajās kamerās. Otra nacionālā darba devēju organizācija, kurā uzņēmumu dalība ir brīvprātīga, ir Austrijas Industriju federācija (IV), kā arī ir atsevišķa kamera Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarēm. Līdzīgi ir arodbiedrībām – Darba kamera (AK) – automātiska visu darbinieku dalība, Darba arodbiedrība (OGV) – ar brīvprātīgu dalību.

WKO vairāk nodarbojas ar valsts deleģētu funkciju īstenošanu un biznesa atbalstīšanu, IV – ar interešu pārstāvniecību.

Ibw uzsver, ka **priekšnosacījums darba devēju dalībai mācekļības sistēmas uzturēšanā** ir tas, ka tā **viņiem atmaksājas**. Galvenais izaicinājums ir pārliecināt darba devējus, kādēļ viņiem būtu jāpāriet no neformālās apmācības uz formālo apmācību, ar atzītām kvalifikācijām, ko Austrijā nodrošina mācekļība. Kādēļ gan lai uzņēmumi tērētu savu laiku formālām padarīšanām? Būtisks katalizators ir **institucionālā un vadības struktūra**, lai uzņēmumus atbalstītu šajā procesā. Tāpat arī **darba devējiem ir piešķirtas lielas pilnvaras**:

- profesiju profilus kopīgu izlemj sociālie partneri Federālajā Padomē;
- visu mācekļības sistēmu administrē WKO Mācekļības biroji – uzņēmumiem nav jāsadarbojas ar valsts vai pašvaldības iestādēm;
- WKO ir deleģētas arī formālās mācekļības funkcijas, kuras tai ir deleģējusi Ekonomikas ministrija, kas ir atbildīga par mācekļību uzņēmumos (piemēram, uzņēmumu sertifikācija, mācekļu līgumu reģistrācija, kvalifikācijas eksāmenu organizēšana, kvalifikācijas piešķiršana)

Būtiski arī pavadošie **atbalsta instrumenti**: finanšu stimuli, praktiskās apmācību vadlīnijas, atlases rīki un pakalpojumi mācekļu atlasei, sadarbības tīkli. Mācekļības biroji ir Kameru daļa un Kameru finansēti, kas savukārt tiek finansēti no visu uzņēmumu finansējuma.

MĀCEKLĪBAS FINANSĒJUMS

Šobrīd **darba devējiem tiek nodrošināta subsīdija** par mācekli šādā apmērā: 1.mācekļības gadā – 3 mēnešu mācekļa algas kompensācija, 2.gadā – 2 mēnešu algas, 3.un 4.gadā – 1 mēneša algas kompensācija. Papildus, darba devējiem nav jāmaksā iemaksa par veselības, nelaimes gadījumu un bezdarba apdrošināšanu, to sedz valsts.

Viens mācekļis uzņēmumam izmaksā ~ 15 000 EUR, un aptuveni 3 000 EUR var tikt iegūti no valsts atbalsta formā. Valsts izdevumi: ~4.3 tūkstoši profesionālajai skolai + 1.3 tūkstoši subsīdija uzņēmumam. Kopā viena mācekļa vieta izmaksā ~20 000.

Nelielu subsīdiju uzņēmumiem ieviesa 80-ajos gados, lai pievilinātu vairāk uzņēmumus mācekļības sistēmai. 2000.g. sākumā labvēlīgu darba tirgus apstākļu dēļ Darbinieku riska fonds bija ļoti pilns, un sociālie partneri piekrita izmantot fondu (finansējums fondā ienāk no ne-algas nodokļa, ko maksā darba devējs), lai papildus atbalstītu mācekļību. Šis jautājums tiek diskutēts, jo darba devēju nodokļu iemaksas tiek lietotas, lai finansētu izglītības sistēmu.

4.2. KARJERAS ATBALSTA CENTRA (BIWI) APMEKLĒJUMS

Karjeras atbalsta centru (BIWI) izveidoja WKO pirms 25 gadiem, kad tā vadība nolēma, ka darba devējiem pašiem ir aktīvāk jāiesaistās karjeras atbalsta nodrošināšanā.

Kopā Austrijā iespējamās ~20 000 dažādas karjeras, mācekļības iespējas ir aptuveni 270. Karjeras atbalsta centrs palīdz uzzināt vairāk par iespēju dažādību un izvēlēties.

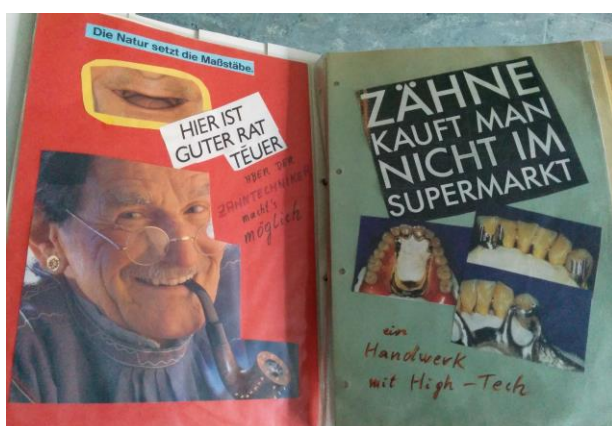
Katru dienu BIWI apmeklē skolu ekskursiju grupas, piesakās jau gadu iepriekš. BIWI ir ļoti pieprasīts, jo nodrošina informāciju pa tiešo “no prakses” un no reāliem uzņēmumiem, nevis no grāmatām. Kaut arī Austrijas pamatskolās skolotājiem ir pienākums bērniem stāstīt par profesijām, bet **skolotājiem pietrūkst informācijas, ko palīdz nodrošināt BIWI.**

BIWI telpās iespējas kārtot elektronisko karjeras testu, lai noteiktu interešu profilu, kura saturu (ap 90 jautājumiem) ir izstrādājis ibw. Testa laikā karjeras konsultants aprunājas ar skolotāju, tādējādi ieinteresējot skolotāju arī turpmāk apmeklēt BIWI.

Līdzīgs karjeras centrs pie Kameras ir katrā federālajā zemē. BIWI Vīnē nodrošina visus pakalpojumus bez maksas. Vidējās izmaksas uz vienu bērnu ir 50-200 EUR. Citi karjeras centri iekasē dalības naudas no apmeklētājiem.

BIWI organizē **karjeras izstādes sadarbībā ar uzņēmumiem**, kuras apmeklē jaunieši, vecāki, skolas. Galvenā ideja - parādīt praksē, kā darbojas dažādas profesijas, dot iespēju pamēģināt dažādas profesijas ar rokām. Būtiski, ka izmēģinājumi notiek reālā darba vietā, lai “var sasmaržot” autentisku darbu. Ļoti svarīgi atrast tādus uzņēmējus, kas ir spējīgi ar jauniešiem parunāties, paši pastāstīt par profesiju. Tiek piesaistīti arī mācekļi. Šādas izstādes parasti ilgst 1 nedēļu. BIWI dara visu organizatorisko darbu, tostarp sarunā uzņēmumus un vizītes uz konkrētiem laikiem.

Karjeras centrā atrodas arī fiziskas **mapes par dažādām profesijām, kuras ir sagatavojuši paši darba devēji:** par mācekļību, par darba tirgu, par izglītības iestādēm, kur profesiju var apgūt.

Uzņēmumu veidotās profesiju mapes

BIWI pārliecina uzņēmumus iesaistīties, viņiem stāstot, ka tas ir viņu pienākums un stāstot par citiem uzņēmumiem, kas ir iesaistījušies.

BIWI atrodas arī mape ar cilvēku bildēm un stāstiem par viņu pieredzi uzņēmumos, kā viņi izauga no mācekļības līdz profesionāliem darbiniekiem.

Pie sienas bilde ar metālstrādnieku, kas ir sasvīdis un netīrs, bet laimīgs. BIWI pārstāvis uzsver, kas ir jāzina katram skolēnam – katra profesija un darbinieks ir jāciena, ja viņš dara savu darbu labi. Ja šis strādnieks saslimtu, uzņēmums nevarētu strādāt.

BIWI strādā 8 konsultanti, un gadā viņi sasniedz līdz 70 000 jauniešu. BIWI ir labi organizēts un darbinieki – salīdzinoši labi apmaksāti.

4.3. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀDES APMEKLĒJUMS

Skola, kas tika apmeklēta, māca 10 metālapstrādes profesijas. Tajā šobrīd mācās 960 skolēni, kas ir iesaistīti mācekļībā, strādā 51 skolotājs. Mācības notiek pa blokiem, piemēram, pirmajā gadā 7 nedēļas semestrī, tad otrajā gadā 5 nedēļas. Lai audzēknis sāktu mācības skolā, priekšnosacījums ir līgums ar uzņēmumu, un uzņēmumi ir tie, kas audzēkni sūta mācīties uz skolu.

Skola saviem audzēkņiem piedāvā arī dažādas papildu mācības, piemēram, sagatavošanās kursus tālākām mācībām un eksāmenu kārtošanai priekš studijām augstskolās, ECDL sertifikāciju, Uzņēmēja Prasmju sertifikāciju, u.c. iespējas.

Skolas visi saimnieciskie izdevumi tiek segti no valsts. Materiāli priekš mācībām tiek iegādāti no finansējuma, kas tiek piešķirts, balstoties uz audzēkņu skaitu.

Tika diskutēts kā tehniskajās programmās piesaistīt meitenes. Tehniskajās programmās (metālapstrāde, tehniķi, elektronika u.c.) mācās 7-10% meiteņu. Austrijā ir nacionālā **“meiteņu diena” profesionālajā izglītībā**, kad uzņēmumi aicina meitenes izmēģināt profesijas, pavadot uzņēmumā vienu dienu, lai piesaistītu vairāk darbinieču. Uzņēmumi tiek atbalstīti ar metodisko materiālu palīdzību, kā šādu dienu organizēt.

Audzēkņu veidots metāla puķupods skolas kāpņutelpā

Audzēkņu atpūtas telpā, kurā ir dažādas brīvā laika pavadīšanas iespējas, kā arī patstāvīgi sastopams psihologs, lai atturētu jauniešus no kaitīgiem ieradumiem

4.4. MĀCEKLĪBAS BIROJA APMEKLĒJUMS

Mācekļības biroji ir katrā Austrijas federālajā zemē, izveidoti pie Kamerām, kopā Austrijā – 9 biroji. BIWI pieder WKO Mācekļības birojam.

Mācekļības birojs vērsas pie uzņēmumiem proaktīvi un aicina kļūt par apmācību uzņēmumiem, nodrošinot nepieciešamo informatīvo atbalstu uzņēmuma darba valodā. Birojs konsultē uzņēmumus, ko viņi varētu mācīt. Dažkārt mācību programmas tiek kombinētas dažādu uzņēmumu starpā, bet tas ir sarežģīti un parasti skar tikai nelielas programmu daļas.

Birojs uzņēmumiem nodrošina dažādas juridiskas konsultācijas, kā arī konsultācijas darbaudzinātājiem.

Birojs organizē uzņēmumu eksamināciju sadarbībā ar Darba kameru (arodbiedrību), apmeklējot uzņēmumus. Kad uzņēmums saņem sertifikātu (atļauju nodarbināt mācekļus), uzņēmumam 15 mēnešu laikā jāpieņem darbā praktikants. Ja pieņem darbā, tad sertifikācija pagarinās, bet ja nepieņem, tad atkal jānotiek pārbaudei par uzņēmuma atbilstību. Galvenie nosacījumi, lai izietu sertifikāciju: atbilstoša infrastruktūra, iekārtas, kvalificēti darbinieki, apmācīti darbaudzinātāji. Ja uzņēmums atrodas dažādās vietās, tiek pārbaudīta katra mācību norises vieta.

Māceklības birojs nodrošina līguma formu un līgumu reģistrāciju, kas tiek slēgti starp uzņēmumu un mācekli. Bez līguma nav iespējams pieteikties eksāmenam. Eksāmens maksā 96 EUR, ko apmaksā uzņēmums. Eksāmens notiek līdzīgi kā Latvijā: 1-2 dienas, sastāv no teorētiskās un praktiskās daļas. Eksaminācijā piedalās darba devēju, darba ņēmēju un nozares pārstāvji.

Birojs atbalsta māceklības sistēmu, apkopojot visu informāciju par uzņēmumiem un mācekļiem, kas vajadzīga, piemēram, lai valsts varētu izmaksāt subsīdijas uzņēmumiem.

Mācošais uzņēmums ir atbildīgs par:

- apmācībām atbilstoši darba aprakstam;
- daļējās slodzes profesionālās skolas apmeklēšanu;
- gala eksāmena kārtošānu;
- biroja informēšanu, ja māceklis uzņēmumā vairs nestrādā.

2014.gadā 3 553 mācību uzņēmumi un organizācijas piedalījās māceklībā, no tiem 924 “pirmo reizi”, kopā bija 17.4 tūkstoši mācekļu, no tiem 11 000 kārtoja gala eksāmenu.

4.5. APMĀCĪBU UZŅĒMUMA APMEKLĒJUMS

Tika apmeklēts uzņēmums “LMF” Vīnes dienvidos, kas ražo kompresoru iekārtas, kas vajadzīgas gan PET pudeļu ražošanai, gan seismiskai izpētei gāzes vai naftas meklēšanai jūrā. Galvenās atziņas no tikšanās:

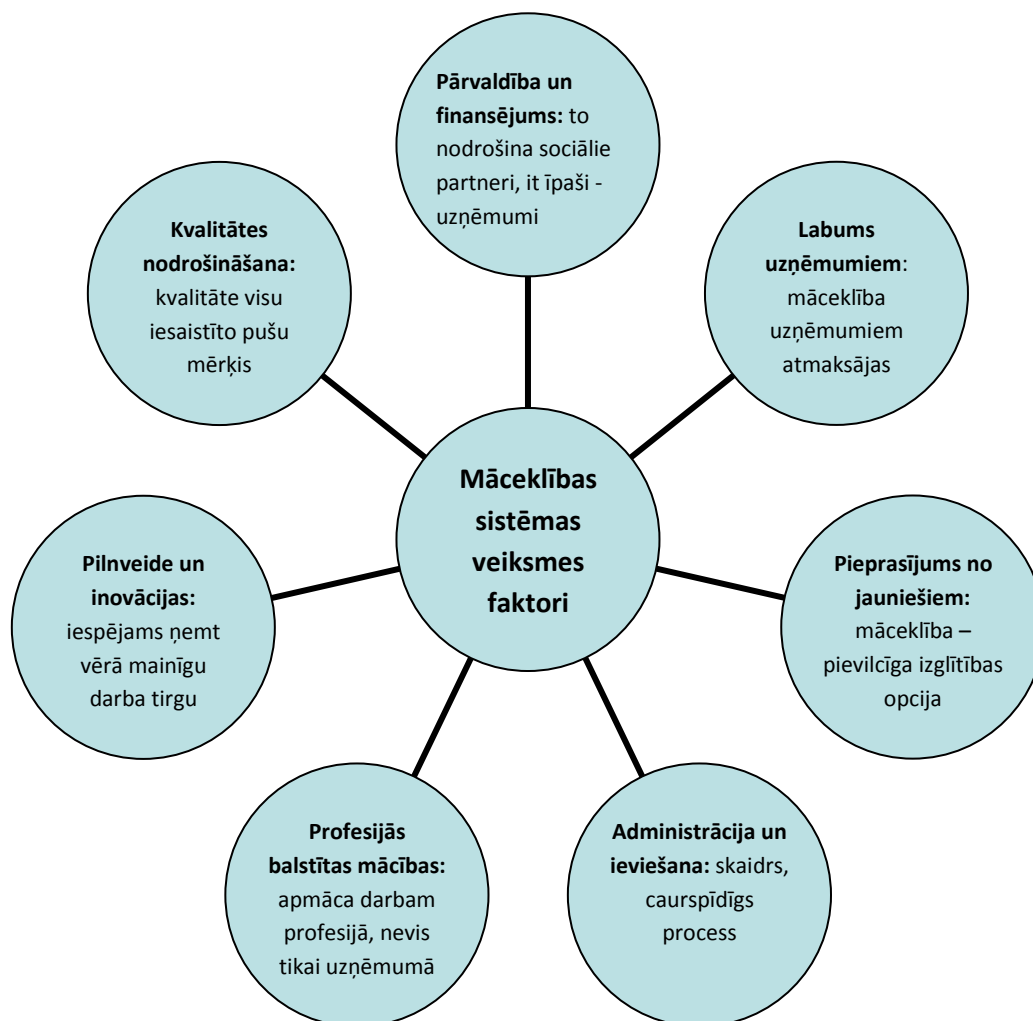
- Lai piesaistītu vairāk un labākus mācekļus, uzņēmums reklamē sevi un mācekļu panākumus uzņēmuma facebook mājas lapā.
- Uzņēmums veiksmīgi mācību procesā iesaista pašus mācekļus – vecākie mācekļi gan piedalās jaunu mācekļu piesaistē, viņu apmeklējumu reizēs stāstot par uzņēmumu, gan palīdz atlasīt jaunus mācekļus, gan ievada jaunus mācekļus uzņēmuma gaitās.
- Uzņēmuma galvenie kritēriji mācekļu atlasei: labas atzīmes skolā un tas, ko viņi sagaida no darba, personīgā motivācija.
- Uzņēmums valsts nodrošināto subsīdiju novērtē kā ļoti noderīgu un motivējošu.
- Uzņēmums ir ieinteresēts, lai māceklis nokārto kvalifikācijas eksāmenu, jo tas ir apliecinājums uzņēmuma labajiem centieniem. Taču ir arī uzņēmumi (mazums), kam tas nav svarīgi, un kas

šādā veidā piesaista lētāku darbaspēku. Tas ir arī galvenais kvalitātes nodrošināšanas instruments. Citu īsti nav, izņemot to, ka reizi gadā kāds no Mācekļības biroja atbrauc paskatīties, kā noris mācības.

- Uzņēmums uzsver, ka mācekļības sistēmu nedrīkst regulēt pārāk stingri, lai uzturētu uzņēmumu interesi piedalīties.

3.6. MĀCEKLĪBAS SISTĒMAS VEIKSMES FAKTORI

Saskaņā ar Ibw pētījumu, mācekļības veiksmes faktori ir šādi:

5. DALĪBNIKU SECINĀJUMI UN VIZĪTES NOVĒRTĒJUMS

Dalībnieku izvērtējums par vizītes saturu un organizāciju, kā arī secinājumi par Austrijas un Latvijas sistēmu salīdzinājumu:

- Vizītes programma bija ļoti veiksmīga, jo tās ietvaros tika apmeklēti visi galvenie mācekļībā iesaistītie partneri.
- Austrijas duālo profesionālās izglītības sistēmu nav iespējams nokopēt ne Latvijā, ne Lietuvā, taču ir iespējams mācīties un iedvesmoties no daudzām idejām.

- Būtisks sistēmas veiksmes faktors, kas netika pieminēts – mentalitāte. Uzņēmumiem patiešām ir jāsaprot nepieciešamība investēt laiku un naudu cilvēkresursu sagatavošanā, ko nav iespējams mainīt 5-10 gadu laikā, taču ir iespējams uzlabot karjeras atbalsta sistēmu, turpināt attīstīt profesionālo izglītību un vairāk informēt par tās priekšrocībām.
- Svarīgākais redzētais un iemācītais: mācekļības birojs, uzņēmumu sertifikācija, darbaudzinātāju apmācības un sertifikācija, prakšu organizācija. Latvijā, iespējams, to varētu uzņemties profesionālās izglītības iestādes, bet skola to darītu autonomi, un vajadzētu nodrošināt nacionāla līmeņa koordināciju.
- Labi, ka Austrijā uzņēmums ir tas, kas plāno uzņemšanu. Latvijā skolas uzņem, tad piesaista uzņēmumus.
- Ir attīstīta sadarbība nozares ietvaros: ja jauniešiem aiziet strādāt citur, uzņēmums nepārdzīvo, galvenais, ka paliek nozarē. Interesanti, ka uz vienu uzņēmumu mācīt angļu valodu brauca pasniedzējs no cita uzņēmuma.
- Poligrāfijas nozarē ideāli būtu, ja DVB attiektos tikai uz vidusskolas beidzējiem. Latvijas uzņēmumi, kas ir uzsākuši DVB pilotprojektus, apzinās, ka jauniešus gatavo nozarei/profesijai, nevis tikai uzņēmumam.
- Latvijā drīz būs izstrādātas 56 modulārās mācību programmas, uz kuru pamata var veidot DVB mācības.
- Latvijā profesionālās izglītības iestādes ir konservatīvas. Izpilda funkcijas atkarībā no augšējiem procesiem un finansējuma. Visvājākā un nesakārtotākā joma Latvijā, salīdzinot ar Austriju, ir Ekonomikas ministrijas atbildība par sistēmu, kā arī darba devēju organizācijas – vienas struktūras esamība, kas koordinētu sistēmu, kā to dara Kameru Mācekļības biroji.
- Būtisks ierobežojošs faktors Latvijā ir uzņēmumu un darbinieku brīvprātīga dalība sociālo partneru organizācijās (LDDK un LBAS) un attiecīgi salīdzinoši nelielā pārstāvniecība un finansējums.
- Latvijā būtu nepieciešams centralizēt kvalifikācijas eksāmenu kārtošanu.
- Sistēmas attīstībā jāievēro veselīga evolūcija, darbībām jānotiek pa blokiem. Nepieciešams skaidrot uzņēmumiem ieguvumus. Uzņēmumi iesaistīties tad, kad būs vajadzīgs darbaspēks. Bet nodokļu stimuli Latvijā noteikti veicinātu uzņēmumu dalību DVB.
- Veidojot DVB sistēmu, pašiem jāsaprot, pie kādas proporcijas mācībām profesionālā izglītības iestādē attiecībā pret mācībām uzņēmumos profesionālā izglītība kļūst par DVB – 60/40%?
- Latvijā ar uzņēmumu būtu jāparaksta mācību līgums, nevis tikai sadarbības līgums kā tagad.